

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani – V. Chisilița

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – G. Mîra, A. Bostan, G. Dașchevici

Instanța de recurs: Curtea Supremă de Justiție – T. Chișca-Doneva, M. Pitic, A. Miron, I. Malanciuc, O. Parfeni

Î N C H E I E R E

06 martie 2024

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător

Judecători

Aliona Miron

Mariana Ursachi

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc

Diana Stănilă

examinând fără înștiințarea participanților la proces, cererea de revizuire depusă de Autoritatea Națională de Integritate,

în cauza de contencios administrativ, intentată la acțiunea depusă de către Natalia Petcu împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată suportate sub formă de cheltuieli de asistență juridică,

împotriva deciziei din 14 iunie 2024 a Curții Supreme de Justiție,

c o n s t a t ă :

La 11 mai 2021 Natalia Petcu, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca a depus cerere de chemare în judecată împotriva Autorității Naționale de Integritate, prin care a solicitat încasarea cheltuielilor de judecată sub forma cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 61 233,00 lei, suportate în cauza de contencios administrativ cu privire la contestarea actului de constatare nr. 08/08 din 05 septembrie 2018 privind încălcarea regimului juridic al incompatibilității, constatat ca fiind ilegal printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă.

Prin hotărârea din 23 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani s-a admis acțiunea înaintată de Natalia Petcu, s-a anulat refuzul Autorității Naționale de Integritate nr. 07/1794 din 07 aprilie 2021 de respingere a solicitării de reparare a prejudiciului patrimonial, s-a obligat Autoritatea Națională de Integritate să emită decizia de acordare Nataliei Petcu a despăgubirii în sumă de 61 233,00 lei pentru prejudiciul patrimonial cauzat prin emiterea unui act administrativ individual ilegal. (f.d. 67,72-85)

La 17 decembrie 2021 Autoritatea Națională de Integritate a depus apel împotriva hotărârii din 23 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, iar la data de 01 aprilie 2022 a prezentat motivarea apelului, solicitând casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei noi decizii de respingere a cererii de chemare în judecată.

Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 08 noiembrie 2022, a admis apelul depus de către Autoritatea Națională de Integritate, a casat integral hotărârea din 23 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și a emis o nouă decizie prin care a respins ca neîntemeiată acțiunea înaintată de Natalia Petcu (f.d.115,116-123).

La 17 noiembrie 2022, Natalia Petcu, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca, a depus cerere de recurs, iar la 24 februarie 2023 a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 08 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat casarea deciziei contestate cu emiterea unei noi decizii, prin care acțiunea depusă de către Natalia Petcu să fie admisă (f.d.127-128, 135-137).

Prin decizia din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, s-a admis recursul depus de către Natalia Petcu, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca.

S-a casat decizia din 08 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 23 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și s-a emis o nouă decizie, prin care s-a admis acțiunea depusă de către Natalia Petcu împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată suportate sub formă de cheltuieli de asistență juridică.

S-a încasat din contul Autorității Naționale de Integritate în beneficiul Nataliei Petcu suma de 61233 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică (f.d.155-170).

La 18 august 2023, în temeiul art. 449 din Codul de procedură civilă, Autoritatea Națională de Integritate a depus cerere de revizuire a deciziei din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, prin care a solicitat casarea acesteia și menținerea în vigoare a deciziei din 08 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău (f.d.173-176).

Autoritatea Națională de Integritate a indicat că a recepționat decizia din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție la 27 iunie 2023, astfel a depus cererea de revizuire cu respectarea prevederilor art. 450 din Codul de procedură civilă.

În susținerea cererii de revizuire, revizuenta a reiterat motivele de fapt și de drept indicate în motivarea apelului, suplimentar menționând dezacordul cu decizia din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, pe care o consideră ilegală și neîntemeiată, deoarece la emiterea acesteia nu au fost elucidate, constatate și dovedite pe deplin toate temeiurile legale și circumstanțele care au importanță majoră la soluționarea cauzei și s-au aplicat eronat normele de drept material, care vin în contradicție cu circumstanțele de fapt și de drept.

Mai mult, Curtea Supremă de Justiție la examinarea cauzei, a reținut integral toate argumentele invocate de către partea intimată/reclamantă în cererea de chemare în judecată și a ignorat în totalmente poziția și cadrul legal menționat de ea, motiv pentru care în temeiul art. 453 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, solicită casarea deciziei din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție.

Or, la caz, reieșind din argumentele participanților la proces, materialele cauzei și normele de drept material aplicabile, instanța de recurs sub aspectul rezonabilității cheltuielilor de asistență juridică, urma să atragă o deosebită atenție celor invocate și să decidă respingerea cererii de recurs a recurente/reclamante, prin care a solicitat revendicarea sumei exagerate pentru astfel de categorii de litigii de 61233 de lei.

Prin referința depusă la 03 octombrie 2023, Natalia Petcu, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca a solicitat respingerea ca inadmisibilă a cererii de revizuire depuse de Autoritatea Națională de Integritate și încasarea din contul acesteia în beneficiul său a cheltuielilor de asistență juridică acordată în cadrul procedurii de revizuire în sumă de 5000 de lei.

Studiind cererea de revizuire în raport cu materialele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că aceasta urmează a fi respinsă ca fiind inadmisibilă, din următoarele motive.

Conform art. 195 din Codul administrativ, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedură civilă, cu excepția art.169–171.

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că posibilitatea revizuirii prevăzute de Capitolul XXXIX din Codul de procedură civilă reprezintă o procedură excepțională.

Prin urmare, cererile de revizuire a hotărârilor judecătorești trebuie supuse unei analize stricte.

În conformitate cu art. 446 alin. (1) din Codul de procedură civilă, pot fi supuse revizuirii hotărârile, ordonanțele, încheierile și deciziile irevocabile ale tuturor instanțelor judecătorești, în condițiile prezentului capitol.

În corespundere cu art. 447 lit. a)-c) din Codul de procedură civilă, sînt în drept să depună cerere de revizuire: părțile și alți participanți la proces; persoanele care nu au participat la proces, dar care sînt lezate în drepturi prin hotărîrea, încheierea sau decizia judecătorească; Agentul guvernamental, precum și subiecții menționați la lit.a) și b) din prezentul articol, în cazurile prevăzute la art.449 lit.g) și h).

În conformitate cu art. 448 alin. (2) din Codul de procedură civilă, cererea de revizuire împotriva unei hotărîri care, fiind supusă căilor de atac, a fost menținută, modificată sau casată, emițîndu-se o nouă hotărîre, se soluționează de instanța care a menținut, a modificat hotărîrea sau a emis o nouă hotărîre.

Potrivit art.449 din Codul de procedură civilă, revizuirea se declară în cazul în care:

a) s-a constatat, prin sentință penală irevocabilă, comiterea unei infracțiuni în legătură cu cauza care se judecă;

b) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale cauzei care nu au fost și nu au putut fi cunoscute revizuientului, dacă acesta dovedește că a întreprins toate măsurile pentru a afla circumstanțele și faptele esențiale în timpul judecării anterioare a cauzei;

c) instanța a emis o hotărîre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost implicate în proces;

e) s-a anulat ori s-a modificat hotărîrea, sentința sau decizia instanței judecătorești care au servit drept temei pentru emiterea hotărîrii sau deciziei a căror revizuire se cere;

e¹) a fost aplicată o lege declarată neconstituțională de către Curtea Constituțională și la judecarea cauzei a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, iar instanța de judecată a respins cererea privind sesizarea Curții Constituționale sau din hotărîrea Curții Constituționale rezultă că prin aceasta s-a încălcat un drept garantat de Constituție sau de tratatele internaționale în domeniul drepturilor omului;

g) Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau Guvernul Republicii Moldova a inițiat o procedură de reglementare pe cale amiabilă într-o cauză pendinte împotriva Republicii Moldova;

h) Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărîre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărîrii pronunțate de o instanță de judecată națională.

Iar, conform art. 450 din Codul de procedură civilă, cererea de revizuire se depune:

a) în termen de 3 luni din ziua în care sentința penală a devenit irevocabilă –în cazul prevăzut la art. 449 lit. a);

b) în termen de 3 luni din ziua în care persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale cauzei care nu i-au fost și nu puteau să-i fie cunoscute anterior, dar nu mai tîrziu de 5 ani de la data rămînerii irevocabile a hotărîrii, încheierii sau deciziei – în cazul prevăzut la art. 449 lit. b);

c) în termen de 3 luni din ziua în care persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele respective – în cazul prevăzut la art. 449 lit. c);

d) în termen de 3 luni din ziua în care persoana interesată a luat cunoștință de hotărîrea, sentința sau decizia anulată sau modificată care a servit drept temei pentru emiterea hotărîrii sau deciziei a căror revizuire se cere – în cazul prevăzut la art. 449 lit. e);

d¹) în termen de 3 luni din ziua cînd persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele respective – în cazul prevăzut la art. 449 lit. e¹);

e) în interiorul termenului de derulare a procedurii de reglementare pe cale amiabilă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului – în cazul prevăzut la art. 449 lit. g);

f) în termen de 6 luni de la pronunțarea hotărîrii sau deciziei Curții Europene a Drepturilor Omului – în cazul prevăzut la art. 449 lit. h).

De asemenea, în conformitate cu art.451 alin. (1) din Codul de procedură civilă, cererea de revizuire se depune în scris de persoanele menționate la art.447, indicîndu-se în mod obligatoriu temeiurile consemnate la art.449 și anexîndu-se probele ce le confirmă.

În corespundere cu art.452 alin.(1¹) din Codul de procedură civilă, dacă examinarea cererii de revizuire este de competența Curții Supreme de Justiție sau a instanței de apel, ședințele se desfășoară fără înștiințarea participanților la proces. Dacă instanța care examinează cererea de revizuire consideră necesară prezența participanților la proces, aceasta dispune înștiințarea lor.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție a decis să examineze revizuirea fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul judiciar a decis inoportună invitarea acestora, întrucît argumentele expuse în cererea de revizuire au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței controlul actelor judecătorești contestate. Mai mult, niciun participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Auza Vilho Eskelinen și alții vs Finlanda*, 19 aprilie 2007, parag. 72 – 75, *Eriksson vs Suedia*, 12 aprilie 2012, parag. 66, 72, *Pönkä vs Estonia*, 8 noiembrie 2016, parag. 33 – 34).

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că cererea de revizuire depusă de Autoritatea Națională de Integritate, nu întrunește condițiile de înaintare a acesteia stipulate expres de art. 451 alin. (1) din Codul de procedură civilă. Or, în cererea de revizuire, revizuenta nu a indicat în mod obligatoriu temeiul consemnat la art.449 din Codul de procedură civilă, pe care își întemeiază cererea de revizuire.

Așadar, argumentele invocate de revizuentă nu cad sub incidența prevederilor art.449 din Codul de procedură civilă, și ca rezultat indică la caracterul declarativ al cererii de revizuire, fiind lipsită de esență, care evidențiază simplul fapt al dezacordului revizuintei cu soluția adoptată de instanța de recurs, precum și lipsa temeiurilor legale de declarare a revizuirii.

Mai mult, aspectele invocate în cererea de revizuire reflectă caracterul unor critici, prin care se urmărește retractarea unui act de dispoziție judecătorească, revizuenta exprimându-și nemulțumirea față de soluția conținută în decizia din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, prin care s-a admis recursul depus de către Natalia Petcu, reprezentată de avocatul Vladislav Roșca. S-a casat decizia din 08 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău și hotărîrea din 23 noiembrie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și s-a emis o nouă decizie, prin care s-a admis acțiunea depusă de către Natalia Petcu împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la încasarea

cheltuielilor de judecată suportate sub formă de cheltuieli de asistență juridică. S-a încasat din contul Autorității Naționale de Integritate în beneficiul Nataliei Petcu suma de 61233 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică.

De altfel, instanța de revizuire relevă că revizuirea este o cale de atac de retractare și nu de reformare a hotărârii contestate, iar retractarea neîntemeiată a hotărârii contestate duce la încălcarea principiului stabilității raporturilor juridice, care înseamnă că soluția definitivă a oricărui litigiu nu trebuie rediscutată fără motive legale.

De aceea, legea admite revizuirea numai în cazuri strict determinate, iar competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.

Pornind de la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere printre altele, că atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (cazul *Brumărescu contra României*).

Principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești cere ca nici o parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei.

Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare.

Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare a cauzei.

O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară, datorită unor circumstanțe esențiale și convingătoare (cazul *Roșca contra Moldovei*).

Astfel, în ceea ce privește invocarea de către Autoritatea Națională de Integritate a unei practici judiciare, expuse într-un caz analogic (dosarul nr. 2-191024444-02-3a-16032020, nr. 3a- 472/20), instanța de revizuire notează că un caz particular nu constituie practică judiciară.

Mai mult, cu referire la trimiterea făcută de revizuentă la un caz similar, este de menționat că Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că eventualitatea unor divergențe de jurisprudență este inerentă în mod normal oricărui sistem judiciar care se bazează pe un ansamblu de instanțe de fond având competență teritorială. Astfel de divergențe pot apărea și în cadrul aceleiași instanțe, iar acest lucru nu se poate considera în sine contrar Convenției (*Santos Pinto v. Portugalia*, din 20 mai 2008, pct. 41; și *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România (MC)*, pct. 116 (b)).

În consecință, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat că dezvoltarea unui consens jurisprudențial este un proces care poate fi de durată: prin urmare, pot fi tolerate faze de divergențe de jurisprudență fără a se pune în discuție securitatea juridică (*Nejdet Şahin și Perihan Şahin, v. Turcia*, pct. 83). Jurisprudența nefiind imuabilă ci, din contra, progresivă în esență, principiul unei bune administrări a justiției nu se poate înțelege ca impunând o cerință strictă privind constanța jurisprudențială (*Nejdet Şahin și Perihan Şahin*, citată anterior, pct. 84; și *Atanasovski v Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, pct. 38).

Prin urmare, instanța de recurs relevă că admiterea cererii de revizuire depusă de Autoritatea Națională de Integritate împotriva deciziei din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, în condițiile în care a fost formulată, ar încălca principiul

securității raporturilor juridice și ar duce inevitabil la violarea art.6 §1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului.

În jurisprudența sa constantă, Curtea Europeană cu mai multe ocazii a menționat că dreptul la o instanță, garantat de articolul 6§1 din Convenție, presupune respectarea principiului preeminenței dreptului.

Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere ca, atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (Brumărescu v. România, [GC], nr.28342/95, §61, ECHR 1999-VII). Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei.

Pe baza celor prezentate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție învederează că legislatorul nu a exemplificat împrejurările, când o instanță de revizuire trebuie să pronunțe o încheiere de respingere a cererii de revizuire ca fiind inadmisibilă. Totuși, această dispoziție legală, dar și practica judiciară constantă, atestă că o cerere de revizuire poate fi declarată inadmisibilă, atunci când nu a fost depusă în termenele prevăzute la art. 450 din Codul de procedură civilă sau a fost declarată de persoanele care nu sunt în drept să facă acest lucru. La fel, cererea de revizuire poate fi respinsă când nu sunt respectate condițiile de formă din art. 451 alin. (1) din Codul de procedură civilă.

Astfel, reieșind din considerentele menționate și având în vedere că cererea de revizuire a deciziei din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție depusă de Autoritatea Națională de Integritate nu corespunde rigorilor art. 451 alin. (1) în coroborare cu art. 449 din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de respingere a acesteia ca fiind inadmisibilă.

În conformitate cu 195 din Codul administrativ, art. 270, art. 453 alin. (1) lit. a) ale Codului de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se respinge ca fiind inadmisibilă cererea de revizuire depusă de Autoritatea Națională de Integritate împotriva deciziei din 14 iunie 2023 a Curții Supreme de Justiție, în cauza de contencios administrativ, intentată la acțiunea depusă de către Natalia Petcu împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată suportate sub formă de cheltuieli de asistență juridică.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte, judecător

Aliona Miron

judecători

Mariana Ursachi

Oxana Parfeni

Ion Malanciuc

Diana Stănilă